

KÉPES SZAKKÖZLŐNY A VADÁSZAT, LÖVÉSZET, HALÁSZAT ÉS HALTENYÉSZTÉS KÖRÉBŐL.

Szerkesztik: gróf ZICHY IMRE és gróf KREITH BÉLA.

Előfizetési ára: egész évre 5 frt, fél évre 2 frt 70 kr. Megjelenik minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Levelek a „Vadász-Ujság” szerkesztőségének, **előfizetések** a kiadóhivatalnak Budapestre, fürdőutca 4. sz. a. czimzendők.

Vadaskertek felállítása.

(Folytatása és vége).

Ha az elmondott igényeknek megfelelő helyet találunk egy vadaskert felállítására, akkor az a kérdés merül fel, hogy:

2) Mily vadakat akarunk tenyészteni a vadaskertben?

Csak gimszarvast és őzet, vagy egyuttal dämvadat és nyulat is akarunk-e tenyészteni? Mindenesetre sok élvezetet és előnyt nyújt egy oly nagy vadaskert, a melyben az említett vadak mindegyikét nagy sokaságban tenyésztetjük.

A vaddisznók tartása nem előnyös, mert sok gondot igényelő felvigyázat és költséges kerítések árán akadályozhatjuk meg, hogy át ne törjenek a többi vad közé, hol azután az ellés idején az 1—2 napos szarvas vagy őz-borjakat könnyen felfalhatják.

3) Arra való tekintettel, hogy hány darabot akarunk évenként elejteni a különféle vadból, czélszerű a következő beosztás. Föltéve, hogy évenként 50 db. gimszarvast, 100 db. dämvadat, 50 db. őzet és 400 db. nyulat szándékozunk elejteni, akkor a tavaszi állománynak a következő mennyiségűnek kell lennie:

250 db. gimszarvas	150 db. őz
450 db. dämvad	450 „ nyúl.

A kik e mennyiséget tulságosnak vélik, azok tartásuk szem előtt a sokféle előre nem látható szerencsétlenségeket, melyek egy vadaskert vadállományát egész éven át kevesbithetik.

Azonban az eshető szerencsétlenségeket szem előtt tartva is föltehetjük, hogy minden 5 db. gimszarvasra, ide

értve a bikát és a fiatal sutákat is, 1 db. szaporodás esik, 9 db. dämvadra 2 db., 6 őzre 2 db., és 2 nyulra 4 db.

4) Különös tekintettel kell lenni arra, hogy hány hold erdő és rét szükséges minden egyes darab vadra, hogy az a vadaskertben jól és pedig oly jól táplálkozzék, hogy csak télen kelljen neki egy kevés takarmányt adni? — Föltéve, hogy a talaj részben középszerű, részben igen jó, továbbá, hogy a faállomány tölgy és fenyűből, kisebb részben nyír és tülevelű fából áll és felerészben igen ritkán van beültetve, hogy sok fű nőhessen a fák közt, ugy a föntebbi tavaszi vadállomány egyes darabjaira szükséges volna:

1) Minden db. gimszarvasra szükséges	3 1/2 hold erdősföld és 1/30 h. rét.
2) „ „ dämvadra	2 1/2 „ „ „ 1/40 „ „
3) „ „ őzre	1 1/2 „ „ „ 1/50 „ „

Természetes, hogy mennél inkább bővítjük a fent kitétt területet, annál jobb lesz a tenyésztési eredmény.

5) A vadaskertek legalább is 8 láb magas tölgy vagy egyéb tartósabb fakerítést igényelnek. A 11—12 láb hosszú czövekek alsó végeit 3—4 lábnyira a meddig a földbe ásatnak, meg kell szenesíteni; czélszerű ezenkívül az egész czöveket kátránnyal telíteni vagy legalább is bemázolni, hogy tartós legyen, azonkívül az egész kerítés felső részét lécczel összefoglalni.

6) Ha a vadaskert erdőben, vagy egy oly erdő mellett fekszik, melyben gimszarvas vagy dämvad tartózkodik, akkor gyakran az által szaporíthatjuk a vad mennyiségét, hogy a kerítésen itt-ott beugró helyeket csináltatunk. Az ily beugró hely a következő módon készítendő: A vadaskerten kívül, közvetlenül a kerítés mellett, egy félkör alakú földhalmot rakatunk, mely oly magas, mint a kerítés és ugy van hányva, hogy a vad kényelmesen fölmehet rája. A be-

ugróval szemben és mintegy 6 lábnyira attól, a vadaskertben szintén egy kis, de csak félakkora halmot hányatunk, hogy a vad ugrását ez által megkönnyebbitsük. Ha már most vad közeledik és látja vagy hallja fajrokonait a vadkertenben, rendszeren a kerítéshez megy és átugrik. Vissza nem térhet többé, mert a beugró belső része nagyon magas. — A legtöbb vad üzeledés idején ugrik be, különösen a szarvas, ha a vadaskertben szarvashangot hall és ha a szarvast meglátja vagy megszimatolja.

A vadaskertek berendezésének apróbb részleteit, a különféle vadak tenyésztésére szükséges bővebb utasításokat ma már számos és tekintélyes szakemberek által írott művekben megtalálhatjuk. Egyik jeles munkatársunk is megígérte, hogy alkalmmilag lapunkban fog közölni igen kimerítő ismertetést a vadaskertekről.

Ennélfogva most csak rövid ismertetésre szorítkoztunk. Elmondva a vadaskertek berendezésére szükséges főbb tudnivalókat, még csak azt akarjuk megjegyezni, hogy a vadkert felállítását nem kell akkorra halasztani, mikor azonnali teljes benépesítésére nincs többé elég vad. Most még számos helyen lehet és kevés költséggel vadkertet berendezni. Később azonban ez vagy épen nem lesz lehetséges, vagy csak roppant költséggel. — Egy mindjárt teljesen benépesített vadaskert már az első évben kifizeti magát; ha azonban például csak 1⁴ részben töltöttük meg, akkor sokáig tart, míg a vadállomány oly nagy lesz, hogy a befektetett tőkét kamatostul visszaszolgáltassa.

Vadászati törvényünkről.

Azon számos, jó és rossz törvények között, melyeket törvényhozásunk a jelen évtizedben alkotott, nem a legutolsó helyet foglalja el az 1872-iki vadásztörvény.

Mert ez a vadászati jogot a földbirtok elválaszthatlan tartozékának kijelentette, s azt idegen vadászok kalandozásaitól megmentette, szabályozta a vadászat idejét, intézkedett a kártékony vadak kiirtásáról, s a fővadak által okozott károk megtérítését elrendelte s végül a vadászati kihágások megbüntetésére is alkotott szabályokat; — s ezen határozmányai által véget vetett a vadászat terén ad-

dig fennállott rablógazdaságnak, s a vadászati jog gyakorlását nemzetgazdasági s közrendészeti tekintetben is helyes alapokra fektette.

Ezen törvény kedvező hatását tagadni nem lehet; s ha mindamellett felmerülnek itt ott olyan események, melyeknek rendezett vadászati viszonyok közt előfordulniok nem volna szabad, ha azt látjuk például, hogy némely vidéken a kártékony vadak, a vadászati jog korlátozása következtében szerfelett elszaporodnak, vagy hogy némely helyeken az összes érdekeltek hallgatóságos beleegyezése mellett a tilalmi időekkel mit sem törődnek, avagy a törvény bármely intézkedését, nemcsak egyesek, de egész társulatok mellőzik, s nincs a ki őket a törvény korlátai közé szorítsa, avagy a bíróságoknak jelentést tegyen, — ebből azt következtetjük, hogy a legjobb törvény is csak akkor fog a hozzá kötött várakozásnak megfelelni, ha van valaki, a ki azt végrehajtja.

S vadászati törvényünknek leggyengébb oldala az, hogy nincs megmondva benne, hogy ki legyen annak a megyékben végrehajtója.

Fel lehetne ugyan sorolni egyes eseteket, a melyekben a közigazgatási közegek, — s ismét másokat, melyekben a bíróságok vannak hivatva eljárni. De ezek csak egyes specialis esetek, s magának a törvénynek rendszeres, összhangzatos s minden részeiben mindenütt leendő végrehajtásával senkisémm gondol.

Csalódnak azok, kik azt hiszik, hogy a szolgabírák lennének erre hivatva; annyira túl vannak terhelve teendőikkel ezen tisztviselők, hogy őket irodájuktól hosszabb időnkig az erdőbe elvonni nem lehet.

Sokkal czélszerűbbnek látszik az, hogy a vadászati törvény végrehajtása feletti felügyelettel ne fizetéses államközegek, de a sport e nemét kedvelő bizalmi egyének ruháztassanak fel; a kik azután ezen felügyeletet vagy egyes megbízottak, vagy vadászati védegyletek alakítása által gyakorolják.

Franciaországban, hol a vadászati jogot már az 1798. márczius 26-iki törvény szabályozta, az egyes departement-okban vadászati végrehajtók neveztetnek ki, a jobb módú s a vadászatot kedvelő földbirtokosok köréből, a kik a megyéjükben lévő vadászterületekkel összeköttetésben ál-

T Á R C Z A.

Egy róka emlékiratai.

— *Bérczy Károly rajzaiból.* —

(Folytatás.)

Ily kalandozások közben történt, hogy az erdőszéli tarlón két kalászböngésző libára bukkantam, melyek a nagyobb falkától elmaradván, esacsogva fecsegve biezegtek együtt, de midőn engem megpillantának, ijedt sikoltással igyekeztek tovább repülni, azonban csak szárnyaikat emelgették, mint kik úgy intézik futásukat, hogy könnyen elfoghatók legyenek.

„Gyönyörűséges Liba kisasszony!” szoltam én érzékeny esdő hangon az egyikhez, melynek gömbölyű teljes alkata ingerlőleg hatott érzeimre — „ne hagyjon a kinzó kétségbeesés örvényében, ne vesse meg a holtáig kegyedért dobogó hű szívet!”

„Menjen maga hamis!” felelé szemlesütve választottam, mialatt társnője a mellőzés miatt lepittyesztett orral tovább ment — „hallottam én már sokat az ilyen Róka úrfiakról, kik rögtön készek a vallomással, aztán rútul megcsalják s ott hagyják a szegény Libát.”

„Esküszöm Epikúrra” — felelém én hévvel — „hogy én nem hagyom ott nagysádat s hogy mit ellenségeim csapodárságomról koholtak, nem egyébe merő rágalomnál. Induljon meg nagysád gyengéd mája keservemen, mely a néma vágyak olthatlan tüzével emésztí napjaimat.”

„Hihetek-e szavainak?” kérdé szemérmes halk gárogással.

„Higyjen esküvel pecsételt szerelmeknek!” esengtem én, közel simulva a már-már olvadozó fehér Libához s jól sejtven, hogy még csak hiúságának kell tápot adnom, így folytattam: „En nagysádat a legboldogabb, legirigyeltébb libává teendem; nagysád az erdők királynéja lesz a sármanytól kezdve egész a hatyúig, minden szárnyas nagysád talpaihoz teendő le hódolati adóját, a parlagi vadlibák pedig mérgeükben pukkadnak meg.”

„Jaj, de hát ha papa meglátna itt önne!” emelé kételyeit Libuska.

„Tudom, hogy Don Gunárosz az én családomnak régi ellensége, de a tényben ő is megnyugodni lesz kénytelen. Az első viszonyt azonban jó titkolnunk előtte, hiszen a szerelem úgy is titokban virúl legszebben! Jőjjön óh jőjjön nagysád azon erdei pagonyba, melynek integetőleg hívó lombjai elfednek majd az irigy szemek elől — —

„Óh az erdő pagonyában
Ott mi boldogok leszünk”

dallám telhető szivrehatólag s Libuska, a hívó ártatlan Libuska az erdőszél pázsitán karjaimba omlott. . .

lanak, az őket érdeklő körülményekről maguknak információt szereznek, a szükséghez képest az illető hatóságoknál s a birtokosoknál a vadászati érdekek védelmére a kellő lépéseket megteszik.

Úgy hisszük, hogy a vadászati végrehajtóknak ezen intézménye a mi viszonyainknak is legjobban megfelelné, nemcsak az előadottaknál fogva, de még különösen azért is, mert miután a hivatalos hajtóvadászatok megszűntek, lenne egy közeg, a mely folytonos figyelemmel kísérené a kártékony vadak szaporodását, s azoknak megyszerte leendő kiirtására a szükséges intézkedéseket megtenné. S meg vagyunk róla győződve, hogy minden megyében akadnának olyan szakértő egyének, a kik ezen tiszteletbeli bizalmi állásra vállalkoznának.

Rozsnyói H.

Vadásznaptár február hóra.

Az 1872-ik évi vadászati törvényünk e hó végétől tiltja a nagy és kis vadászatot. Szabad vadászni azonban a ragadozókra és a seregekben vonuló v. dludakra, mely utóbbiakra csak költési hely táján tilos a vadászat.

A vadsertés a nagy sűrűségekbe vonul, fölkeresi a hangyaturásokat. A kondába gyűlt fővad délnek fekvő hegységet, vágásokat keres. Az őz bak a déli oldalakon mulatozó őszőket keresi.

Jó és hizott szarvasok agancsaikat elvetik. A jó szarvastehenek e hóban ellenek.

A nyúl a napsütötte nagyhantos szántást választja fekhelyül és e hónapban, enyhe időben pedig már korábban baklatni kezd.

A róka, farkas, vidra, vadmacska, nyest és több ragadozó ugyancsak e hóban párzik; annak okáért jó őket ilyenkor abajgatni, dőghussal lesre csalni és mindenféle módon üldözni.

A borz lesóványkodva ébredezni kezd téli álmából, azonban ő nem tartozván a kártékony ragadozók közé, békén lehet hagyni ilyenkor.

Általában az csető husú vadakra, kivéven a vizimadarakat, nem vadászunk.

A ragadozó madarak lövetnek, hurokkal és egyéb eszközökkel fogdosztatnak.

Az irhák főbecse innen-tova veszt, de azért irtani kell a szörmes ragadozókat, sőt a kóbor ebeket is.

A holló, ha nem is tojt még február végével, de már készül hozzá; megjegyezvén kedvencz helyeit, a jövő hóban fészket tojásostól, fiastól, el kell pusztítani. — A sarkát sem kell kimélni, ártalmasabb ez a kisvadászatnak, hogy sem hinné az ember.

A vadkacsák, vadludak nyílt vizeken tartózkodnak. — A siketfajd felkeresi a meleg forrásos tájakat. — A nyír-fajd és császarmadar a legjobb sűrűségekbe vonul. — A fáczán a szóró körül tartózkodik. — A pacsirta, vadgalamb e hó közepe felé megérkeztek. — A párba oszlott fogoly falkák déli oldalakon tanyáznak.

Ha az időjárás folytonosan enyhe némely vidéken, elvéve már egy-egy erdei szalonka is fölmerül. A vadászat erre sokkal kedveltebb, mintsem a vadászok megakarnának győződni annak hátrányosságáról, s valóban a szalonkahuzás egy szép tavaszi estén sok csáberővel is bír. — Ehez képest a vadászatot reá szabályszerűnek tekintik; csak ne nagyon csodáljuk azután, ha a hosszú esőri kedvencek évről évre kisebb számmal érkeznék. Tavaly ősszel volt ugyan elég sok, de azért még sem ártana tavasszal kissé kimélni.

Hol vezérkopók vannak s kölyköket szándékoznak nevelni, ott a szukát e hónapban kell párosítani, hogy a kölykök már jókorák legyenek, midőn idomítás alá kerülnek. — A vizslákat e hónapban kell forogtatni.

A vadaskertben, mindennemű rőt vadat zab, széna makk, vadgesztenyével kell etetni. — Kecsefűzetle kell vágni (Saalweide) ennek kérge, boggyói és vékony ágai jó szolgálatot tesznek. — Foglyok, fáczánok szőrőit rosta aljával kell ellátni, a fáczán-tyukokat folyvást fedőhállóval kell fogdosni.

Ezer kopó és nyúlserét! mondhatom kövér falat volt, maig is számban az ize s e részbeli izlésemnek egész életemre határozott irányt adott. E kalandomról hazatértem, apám rögtön észrevette a számhoz és fogaim közé akadt lúdtollakat s e hajlamomról ítélve, már akkor jóslá, hogy író lesz belőlem; intett azonban, hogy az ily libacsábitásokat ne gyakoroljam a házi kör közelében, mert a szomszéd falvak felbőszült közvéleménye könnyen irtó háborút izenhet miatta egész nemzetségünknek.

Ez volt utolsó tanácsa — bár követtem volna. Szegény öregemet élve ekkor láttam utóljára. Elköltözött tőlünk s mondá, hogy egy borz kényelmes lakházába fog vonulni, melyet apám ott hagyott szagos látogató jegyével annyira compromittált, hogy a finnyás pedans borz önkényt odahagyta eddig tisztán tartott palotáját. Szemesé a világ, tevő hozzá jókedvűen nemzöm; bár a kiszagüldött (l. szócsintan) borz ezen eljárást alig ha szemességnek nevezte.

Nem sokára ezután magam is elbucúztam a faodútól, hol anyám s különösen nővéreim mindig zaklattak, hoznék haza kirándulásaimból számukra egyetmást — s egy földalatti csarnokot készíték magamnak a völgy aljában, mely kettős kijárást egyetlen folyosóból állt ugyan csak, de ily magamféle nőten sihedernek elég kényelmes tanyául szolgált s mi több, mintegy központját alkotá a galgavölgyi faluk itt összeszögellő határainak, melyekben számomra gyönyörű libavirágok virultak.

Nehogy azonban kizárólagos libainyeneznek tartson e sorok esetleges olvasója, meg kell jegyezmem, hogy én a

tanhoz képest „minden órának leszakasztottam virágát“ s már csak változatosság kedvéért is egy-egy kandi kacska, ostoba csirke vagy fennhéjázó pulyka — a mint épen az alkalom adta — lón tárgya sovár gerjedelmeknek. Oh engem válogatónak még ellenségeim sem rágalmazhattak!

Kalandjaim eddigi sikere, de részint a kényszerűség is, melynél fogva a nyulak, foglyok s egyéb vazalljaink anyányiakká válván, nehezebben valának megejthetők s így én mindinkább a baromfi-udvarok adóztatására szorítottam — e kettős körülmény mondom egyre bátrabbá tón s végkép feledteté velem apám főnebbi jó tanácsát.

A baromfiakban egyedáruságot követelő emberfaj ehez képest gyanakodóbbá s ovatosabbá vált, komondorai számát szaporítá s kelepezéket kezdett felállítani, melyeket azonban én — hála apám oktatásainak — mindig szerencsésen elkerültem, annál inkább, mert ily pokoli gépekben egyszer egy illatárus görényt, másszor egy házi nyestet találva, okultam a példán. Szívzakadva könyörögtek, szabadítván ki őket csak most ez egyszer s holtig hű szolgálaim lesznek; de én örültem a casusnak, mely minden gyanút reájuk hárit s legfőlebb is azt a tanácsot adtam nekik, harapják el fogóba csappant kezüket. Jól tudtam, hogy egyikből sem lesz ily Mutius Scaevola.

Az azonban nem csak a görény, nyest, menyét s más eféle csempésznép, de saját fajombeliek is utánzóimmá lettek s így történt, hogy egy vigyázatlan rokonomnak kalodába kerültevel ellenünk irányult az egyedárusok boszúja s nyakunkra hozta az apám által megjósolt irtóháborút.

ugróval szemben és mintegy 6 lábnyira attól, a vadaskertben szintén egy kis, de csak félakkora halmot hányatunk, hogy a vad ugrását ez által megkönnyebbítsük. Ha már most vad közeledik és látja vagy hallja fajrokonait a vadkerten, rendszeren a kerítéshez megy és átugrik. Vissza nem térhet többé, mert a beugró belső része nagyon magas. — A legtöbb vad üzekedés idején ugrik be, különösen a szarvas, ha a vadaskertben szarvashangot hall és ha a szarvast meglátja vagy megszimatolja.

A vadaskertek berendezésének apróbb részleteit, a különféle vadak tenyésztésére szükséges bővebb utasításokat ma már számos és tekintélyes szakemberek által írott művekben megtalálhatjuk. Egyik jeles munkatársunk is megígérte, hogy alkalmilag lapunkban fog közölni igen kimerítő ismertetést a vadaskertekről.

Ennélfogva most csak rövid ismertetésre szorítkoztunk. Elmondva a vadaskertek berendezésére szükséges főbb tudnivalókat, még csak azt akarjuk megjegyezni, hogy a vadkert felállítását nem kell akkorra halasztani, mikor azonnali teljes benépesítésére nincs többé elég vad. Most még számos helyen lehet és kevés költséggel vadkertet berendezni. Később azonban ez vagy épen nem lesz lehetséges, vagy csak roppant költséggel. — Egy mindjárt teljesen benépesített vadaskert már az első évben kifizeti magát; ha azonban például csak $\frac{1}{4}$ részben töltöttük meg, akkor sokáig tart, míg a vadállomány oly nagy lesz, hogy a befektetett tőkét kamatostul visszaszolgáltassa.

Vadászati törvényükről.

Azon számos, jó és rossz törvények között, melyeket törvényhozásunk a jelen évtizedben alkotott, nem a legutolsó helyet foglalja el az 1872-iki vadásztörvény.

Mert ez a vadászati jogot a földbirtok elválaszthatlan tartozékának kijelentette, s azt idegen vadászok kalandozásaitól megmentette, szabályozta a vadászat idejét, intézkedett a kártékony vadak kiirtásáról, s a fővadak által okozott károk megtérítését elrendelte s végül a vadászati kihágások megbüntetésére is alkotott szabályokat; — s ezen határozmányai által véget vetett a vadászat terén ad-

dig fennállott rablógazdaságnak, s a vadászati jog gyakorlását nemzetgazdasági s közrendészeti tekintetben is helyes alapokra fektette.

Ezen törvény kedvező hatását tagadni nem lehet; s ha mindamellett felmerülnek itt ott olyan események, melyeknek rendezett vadászati viszonyok közt előfordulniok nem volna szabad, ha azt látjuk például, hogy némely vidéken a kártékony vadak, a vadászati jog korlátozása következtében szerfelett elszaporodnak, vagy hogy némely helyeken az összes érdekelt hallgatólagos beleegyezése mellett a tilalmi időkkel mit sem törődnek, avagy a törvény bármely intézkedését, nemcsak egyesek, de egész társulatok mellőzik, s nincs a ki őket a törvény korlátai közé szorítsa, avagy a bíróságoknak jelentést tegyen, — ebből azt következtetjük, hogy a legjobb törvény is csak akkor fog a hozzá kötött várakozásnak megfelelni, ha van valaki, a ki azt végrehajtja.

S vadászati törvényünknek leggyengébb oldala az, hogy nincs megmondva benne, hogy ki legyen annak a megyékben végrehajtója.

Fel lehetne ugyan sorolni egyes eseteket, a melyekben a közigazgatási közegek, — s ismét másokat, melyekben a bíróságok vannak hivatva eljárni. De ezek csak egyes speciális esetek, s magának a törvénynek rendszeres, összhangzatos s minden részében mindenütt leendő végrehajtásával senkisésem gondol.

Csalódnak azok, kik azt hiszik, hogy a szolgabírák lennének erre hivatva; annyira túl vannak terhelve teendőikkel ezen tisztviselők, hogy őket irodájuktól hosszabb időnkig az erdőbe elvonnai nem lehet.

Sokkal czélszerűbbnek látszik az, hogy a vadászati törvény végrehajtása feletti felügyelettel ne fizetéses államközegek, de a sport e nemét kedvelő bizalmi egyének ruháztassanak fel; a kik azután ezen felügyeletet vagy egyes megbízottak, vagy vadászati védegyletek alakítása által gyakorolják.

Francoziaországban, hol a vadászati jogot már az 1798. márczius 26-iki törvény szabályozta, az egyes departement-okban vadászati végrehajtók neveztetnek ki, a jobb módú s a vadászatot kedvelő földbirtokosok köréből, a kik a megyéjükben lévő vadászterületekkel összeköttetésben ál-

T Á R C Z A.

Egy róka emlékiratai.

— *Bérczy Károly rajzaiból.* —

(Folytatás.)

Ily kalandozások közben történt, hogy az erdőszéli tarlón két kalászböngésző libára bukkantam, melyek a nagyobb falkától elmaradván, esacsogva fecsegve bieztek együtt, de midőn engem megpillantának, ijedt sikoltással igyekeztek tovább repülni, azonban csak szárnyaikat emelgették, mint kik úgy intézik futásukat, hogy könnyen elfoghatók legyenek.

„Gyönyörűséges Liba kisasszony!” szóltam én érzékeny esdő hangon az egyikhez, melynek gömbölyű teljes alkata ingerlőleg hatott érzekeimre — „ne hagyjon a kínzó kétségbeesés örvényében, ne vesse meg a holtáig kegyedért dobogó hű szívet!”

„Menjen maga hamis!” felelé szemlesütve választottam, mialatt társnője a mellőzés miatt lepittyesztett orral tovább ment — „hallottam én már sokat az ilyen Róka úrfiakról, kik rögtön készek a vallomással, aztán rúttul megcsalják s ott hagyják a szegény Libát.”

„Esküszöm Epikúrra” — felelé én hévvel — „hogy én nem hagyom ott nagysádat s hogy mit ellenségeim csapdárságozról koholtak, nem egyéb merő rágalomnál. Induljon meg nagysád gyengéd mája keservemen, mely a néma vágyak olthatlan tűzével emészti napjaimat.”

„Hihetek-e szavainak?” kérdé szemérmes halk gárogással.

„Higyjén esküvel pecsételt szerelmemnek!” esengtem én, közel simulva a már-már olvadozó fehér Libához s jól sejtván, hogy még csak hiúságának kell tápot adnom, így folytattam: „Én nagysádat a legboldogabb, legirigyeltbb libává teendem; nagysád az erdők királynéja lesz a sármanytól kezdve egész a hatyúig, minden szárnyas nagysád talpailhoz teendi le hódolati adóját, a parlagi vadlibák pedig mérgeükben pukkadnak meg.”

„Jaj, de hát ha papa meglátna itt önnel!” emelé kételyeit Libuska.

„Tudom, hogy Don Gunárosz az én családomnak régi ellensége, de a tényben ő is megnyugodni lesz kénytelen. Az első viszonyt azonban jó titkolnunk előtte, hiszen a szerelem úgy is titokban virul legszebben! Jőjjön óh jőjjön nagysád azon erdei pagonyba, melynek intetetőleg hívó lombjai elfednek majd az irigy szemek elől — —

„Óh az erdő pagonyában

Ott mi boldogok leszünk”

dallám telhető szivrehatólag s Libuska, a hívó ártatlan Libuska az erdőszél pázsitán karjaimba omlott. . .

lanak, az őket érdeklő körülményekről maguknak információt szereznek, a szükséghez képest az illető hatóságoknál s a birtokosoknál a vadászati érdekek védelmére a kellő lépéseket megteszik.

Úgy hisszük, hogy a vadászati végrehajtóknak ezen intézménye a mi viszonyainknak is legjobban megfelelné, nemcsak az előadottaknál fogva, de még különösen azért is, mert miután a hivatalos hajtóvadászatok megszűntek, lenne egy közeg, a mely folytonos figyelemmel kísérné a kártékony vadak szaporodását, s azoknak meggyeszte leendő kiirtására a szükséges intézkedéseket megtenné. S meg vagyunk róla győződve, hogy minden megyében akadnának olyan szakértő egyének, a kik ezen tiszteletbeli bizalmi állásra vállalkoznának. Rozsnyói H.

Vadásznapár február hóra.

Az 1872-ik évi vadászati törvényünk e hó végétől tiltja a nagy és kis vadászatot. Szabad vadászni azonban a ragadozókra és a seregekben vonuló v. dludakra, mely utóbbiakra csak költési hely táján tilos a vadászat.

A vadsértés a nagy sűrűségekbe vonul, fölkeresi a hangyaturásokat. A kondába gyűlt fővad délnek fekvő hegységet, vágásokat keres. Az őz bak a déli oldalakon mulatozó üszöket keresi.

Jó és hizott szarvasok agancsaikat elvetik. A jó szarvastehenek e hóban ellenek.

A nyúl a napsütötte nagyhantos szántást választja fekhelyül és e hónapban, enyhe időben pedig már korábban baklatni kezd.

A róka, farkas, vidra, vadmacska, nyest és több ragadozó ugyancsak e hóban párzik; annak okáért jó őket ilyenkor abajgatni, dőghussal lesre csalni és mindenféle módon üldözni.

A borz lesóványkodva ébredezni kezd téli álmából, azonban ő nem tartozván a kártékony ragadozók közé, békén lehet hagyni ilyenkor.

Általában az ehető húsú vadakra, kivéven a vizimadarakat, nem vadászunk.

A ragadozó madarak lövetnek, hurokkal és egyéb eszközökkel fogdosatnak.

Az irhák főbecse innen-tova veszt, de azért irtani kell a szörmes ragadozókat, sőt a kóbor ebeket is.

A holló, ha nem is tojt még február végével, de már készül hozzá; megjegyevén kedvenc helyeit, a jövő hóban fészket tojástól, fiastól, el kell pusztítani. — A szarkát sem kell kimélni, ártalmasabb ez a kisvadászatnak, hogy sem hinné az ember.

A vadkácsák, vadludak nyílt vizeken tartózkodnak. — A siketfajd felkeresi a meleg források tájakát. — A nyír-fajd és császármadár a legjobb sűrűségekbe vonul. — A fáczán a szőrő körül tartózkodik. — A pacsirta, vadgalamb e hó közepe felé megérkeztek. — A párba oszlott fogoly falkák déli oldalakon tanyáznak.

Ha az időjárás folytonosan enyhe némely vidéken, elvéve már egy-egy erdei szalonka is fölmerül. A vadászat erre sokkal kedveltebb, mintsem a vadászok meg akarának győződni annak hátrányosságáról, s valóban a szalonkahuzás egy szép tavaszi estén sok csáberővel is bír. — Ehez képest a vadászatot reá szabályszerűnek tekintik; csak ne nagyon csodáljuk azután, ha a hosszú esőri kedvencek évről évre kisebb számmal érkeznek. Tavaly ősszel volt ugyan elég sok, de azért még sem ártana tavasszal kissé kimélni.

Hol vezérkopók vannak s kölyköket szándékoznak nevelni, ott a szukát e hónapban kell párosítani, hogy a kölykök már jókorák legyenek, midőn idomítás alá kerülnek. — A vizslákat e hónapban kell forogtatni.

A vadaskertben, mindennemű rőt vadat zab, széna makk, vadgesztenyével kell étetni. — Kecskéket le kell vágni (Saalweide) ennek kérge, bogyoí és vékony ágai jó szolgálatot tesznek. — Foglyok, fáczánok szőrőit rosta aljával kell ellátni, a fáczán-tyukokat folyvást fedőhálóval kell fogdosni.

Ezer kopó és nyúlserét! mondhatom kövér falat volt, maig is számban az ize s e részbeli izlésemnek egész életemre határozott irányt adott. E kalandomról hazatértem, apám rögtön észrevette a számhoz és fogaim közé akadt lúdtollakat s e hajlamomról ítélve, már akkor jóslá, hogy író lesz belőlem; intett azonban, hogy az ily libacsábitásokat ne gyakoroljam a házi kör közelében, mert a szomszéd falvak felbőszült közvéleménye könnyen irtó háborút izenhet miatta egész nemzetségünknek.

Ez volt utolsó tanácsa — bár követtem volna. Szegény öregemet élve ekkor láttam utóljára. Elköltözött tőlünk s mondá, hogy egy borz kényelmes lakházába fog vonulni, melyet apám ott hagyott szagos látogató jegyével annyira compromittált, hogy a finnyás pedans borz önkényt odahagyta eddig tisztán tartott palotáját. Szemesé a világ, tevé hozzá jókedvűen nemzöm; bár a kiszagüldött (l. szöcsintan) borz ezen eljárást alig ha szemességnak nevezte.

Nem sokára ezután magam is elbucúztam a faodúttól, hol anyám s különösen nővéreim mindig zaklattak, hoznék haza kirándulásaimból számukra egyetmást — s egy földalatti csarnokot készíték magamnak a völgy aljában, mely kettős kijárást egyetlen folyosóból állt ugyan csak, de ily magamféle nőtlen sihedernek elég kényelmes tanyául szolgált s mi több, mintegy központját alkotá a galgavölgyi faluk itt összeszögellő határainak, melyekben számomra gyönyörű libavirágok virultak.

Nehogy azonban kizárólagos libainyeneznek tartson e sorok esetleges olvasója, meg kell jegyezmem, hogy én a

tanhoz képest „minden óránknak leszakasztottam virágát“ s már csak változatosság kedvéért is egy-egy kandi kaeca, ostoba csirke vagy fennhéjázó pulyka — a mint épen az alkalom adta — lón tárgya sovár gerjedelmeknek. Oh engem válogatónak még ellenségeim sem rágalmazhattak!

Kalandjaim eddigi sikere, de részint a kényszerűség is, melynél fogva a nyulak, foglyok s egyéb vazalljaink anyányiakká válván, nehezebben valának megejthetők s így én mindinkább a baromfi-udvarok adóztatására szorítottam — e kettős körülmény mondom egyre bátrabbá tőn s végkép feledteté velem apám főnebbi jó tanácsát.

A baromfiakban egyedáruságot követelő emberfaj ehez képest gyanakodóbbá s ovatosabbá vált, komondorai számát szaporitá s kelepezéket kezdett felállítani, melyeket azonban én — hála apám oktatásainak — mindig szerencsésen elkerültem, annál inkább, mert ily pokoli gépekben egyszer egy illatárus görényt, másszor egy házi nyestet találva, okultam a példán. Szívzakadva könyörögtek, szabaditnám ki őket csak most ez egyszer s holtig hű szolgálom lesznek; de én örültem a casusnak, mely minden gyanút rájuk hárit s legfőlebb is azt a tanácsot adtam nekik, harapják el fogóba csappant kezüket. Jól tudtam, hogy egyikből sem lesz ily Mutius Scaevola.

Azonban nem csak a görény, nyest, menyét s más eféle csempésznép, de saját fajombeliek is utánozóimmá lettek s így történt, hogy egy vigyázatlan rokonomnak kalodába kerültével ellentünk irányult az egyedárusok boszúja s nyakunkra hozta az apám által megjósolt irtóháborút.

V a d á s z a t i m ű s z a v a k.

IV.

Agarászat.

Fellökte a nyulat: minden koczaagarász azt hiszi, hogy agara előbb orrával fellöki a levegőbe a nyulat s csak azután kapja el. A mi ezen fellökést illeti, ez tapasztalatlanság, párosulva rossz szemmel és szakértelem hiányával, mert ne higgyük, hogy az agárnak ideje volna arra, hogy mikor egy kapással megsemmisítheti ellenét, még előbb játszik vele. Épen nem. Hanem a gyöngye vagy rövid kapással párosult vágás nem sikerülve az agárnak (azaz a helyett, hogy 6 ujjnyira kapott volna, csak két ujjnyira érte orra a nyúl farát), de mégis orrával megbillentette azt, a nyúl e szokatlan hozzáérésnél mindannyiszor vagy felugrik mind a négy lábával a levegőbe, vagy már fáradt helyzetében farát szokta fellökni; mire aztán reá fogják, hogy az agár előbb orrával fellökte a nyulat. De minden nyulelkapásnál, legyen az fordításban, vágásban, keresztbe-vágásban, felkapásban, zsinórban elkapva: a nyúl hátulját a nálánál magasabb agár szája a levegőbe akaratlanul is fel-emeli, míg két első lábával néha pár percet a földön tipe-reg; e műtét aztán tapasztalatlan embernek úgy tetszik mesziről, mintha fellökte volna a nyulat.

Felmarad díjas vagy versenyfutásoknál azon agár, mely vetélytársánál jobb volt.

Felment hozzá t. i. az agárhoz. Két agár hajt. Az A van a nyultól 160 lépésre, a B az A-hoz szintén 200 lépésre, a hajtás már 350 lépésre haladt, de az A nem hogy felment volna a nyulhoz, de inkább lemaradt. (I. lemaradt) a B agár pedig már a 400 lépésen elérte az A agarat: mondjuk felment. Ha pedig a nyulat is elérte a B agár, azt mondjuk behúzta (I. behúzta).

Felülrik a nyúl, midőn fekvéséből felemelkedve lesz láthatóvá.

Felpattan a nyúl. Rendesen jó nyúlra mondja az aga-

A hideg, halvány nap sugarai végig lövelltek már a lombtalan erdőn, a süvöltő szél rezzenésére ijesztőleg csörgött a haraszt, mely saját lépteink alatt is neszt okozva, fokozott ovatosságra intett. Világos, hangos erdő, te nem a rókák eszményképe vagy! Az aranjuzei szép napok elmultak s mi napról napra nagyobb aggodalomra viradtunk. Aggályaink — bár ezeknek határozott formát adni nem tudtam — nem voltak alaptalanok. Egy hajnalon pokoli zajtól viszhangzott az erdő. Vad kurjongatás, fadöngetés, bokorrecsegés, csattogás minden oldalról — s nem sokára és mindig sürűbben olyserű durrogás, minő két testvérem kora halálát okozta az ősi palota küszöbén. Az eleinte távoli zaj egyre közeledett felém — rettegve eszméltem apám egykori szavaira, hogy ez nem egyéb, mint fajunk irtására célzó hajtó vadászat. Földalatti tanyámba menekülni volt első eszmém s arra felé oldtam meg a kereket. Ámde ez irányban a háború zaja még nagyobb volt s én biztosság helyett a vész torkába szaladtam volna. Előre tehát, circumspectus hátra tekintgetéssel! Itt is veszedelem. A ritka erdőn szomorú kilátás nyílik előttem s a széllebbenés ember-és lópor-szagot hoz orromba. Oldalmazdulatot teszek s a hegytetőre iparkodom. Erre is ugyanazon kellemetlen úti benyomások — bármerre fussak, hátam megett a láthatlan zsidaj. Tájékozásumat kezdem veszíteni; véletlenül egy tisztásra bukkanok ki; itt, mintha ezer bogár egyszerre mozogná benne, megcsördül az orrom előtt a bokor s ugyanazon pillanatban durranás roppan — és midőn rémülten oldalt iramlok, gromba káromkodó hang kísér. Tovább,

rász ezt a kitétel s inkább a távolabb keltekre. Különben a felpattant kifejezés azt teszi, hogy azon nyúl felszökven fekhelyéről, nem hasalt le futásában, hanem bakszökésekkel igyekezett magát felmutatni, nem olyan tehát mint e kitétel: kigördült (I. kigördült).

Felcégta a farkát: gyalázó kitétel s akkor mondjuk az agárról 1) mikor fut, fut az agár a nélkül, hogy érne a nyulat, míg lassankint mindig esendesebben halad s végre a megállás percében — mintegy parirozva hátulját a megálláshoz — farkát felkunkorítja. 2) Gyöngye talpú agár kemény száraz fagyon mindjárt kiindulásánál is telesapja a farkát, mert nem tetszik a futás. 3) A legjobb agárról is lehetne azt mondani, midőn a sok forgatásban — különösen ha szögtsége nincs — elfáradt, eltikkad s megáll; de szakértő nem így fejezi ki, hanem azt mondja: leállott (I. leállott).

Felverni a nyulat annyit, mint gyalog vagy lóháton a nyulat nappali fekvéséből, nyugalmából felkölteni.

Felveszi az agár a nyulat, midőn meglátja s utána iramodik.

Forgatni, fordított: második főtényező erőcsökkentése a nyúlnak (első az érés), mit az agár azzal eszközöl, hogy lehető sebességgel felhajtva hozzá 1—2 lépésnyire, mielőtt még közelebb juthatna a nyúlhoz, hogy vágást tehetne azon — azaz hogy elkapja: a nyúl már nem képes ily közel őt megszenvedni; jobbra vagy balra fordítja futása irányát; az agár pedig, midőn ezt eszközölte, fordított. A fordítás és vágás közt tehát nagy különbség van (I. vágás).

Forong az agár közösüléskor; más kutya bakzik.

Fújtatott: mint a gyors lovaglásnál a lovas fújtatja, lélekzetvételhez engedi jutni lovát: úgy az agár is, többnyire egy pár fordítás után, kivált ha egyedül hajt, megpihen és menetét megsebesíti, míg ismét új erővel kezdi tovább a hajtást.

(Folytatása köv.)

tovább, merre lábaim visznek! Balra tekints, jobbra nézz — gondolom s úgy is teszek és ime, egy felém harmincz lépésnyirel tátongó esővet megpillantani, egy új durranást hallani, hátulról czombomban csiklándó fájdalmat érezni s magamat erre azonnal hanyat vágni — mindez egyetlen pillanat műve volt. Meglehet, hogy ijedtemben vágtam hanyatt magamat, de hogy e helyzetben mozdulatlan meg is maradtam, ez már esélyességem érdeme, melynek köszönhetem, hogy még ma is bőrömben vagyok. Mert midőn holt gyanánt akartak felszedni, az emelő kezét hirtelen oly háládatosan csókoltam meg, hogy ez a meglepetés ordításával bocsátott el s én a hajtók lábai közt a csalitba surranva, az ostromvonalon kívül s mentve valék.

A nadrágomba lőtt három lyukat a jótékony idő hamar befoltozó — s ezen első kiállott csatatűznek reám nézve legszomorúbb következménye az lón, hogy anyámat e Bertalannap után soha többé fel nem találhatván, kora árvaságra jutottam.

(Folyt. köv.)

K é p e i n k h e z.

Élet-halál-harcz. (118. lapon.) A lég királya és az erdő intrikusa kétségbeesett harcot folytatnak. A sasnak szárnyai összetépve, a róka a sas körmeiből összevált bundával, ugyancsak rosszul érezhetik magukat. Vájjon melyiküknek fog bőrébe kerülni a párbaj, nagyon kétséges.

Sydney folyó Ausztráliában. (121. lapon.) A hasonnevű város melletti halgazdag folyót mutatja képünk. A parton látható gunyhó történeti nevezetességű, itt tartózkodott ugyanis Cooke, híres felfedező, 1777-ben.

Falópor.

Egy oly löszerről van itt szó, melyről a maga idejében rendkívül sokat beszéltek és nagy jövőt jósoltak neki. Ez a falópor vagy Schultzeféle puskapor, Schultze, volt porosz tüzőrségi kapitány és jelenleg metzi kir. lőporgyári igazgató találmánya.

Őt e löszér előállításánál az a gondolat vezérelte, hogy kén nélkül csináljon lőport, mert az a nagy előny, melyet ily löszernek nyújtania kell, világosan állt előtte. Már régóta tettek ez irányban kísérleteket, de siker nélkül, mert a kén által képviselt közvetítő elem mellőzése folytán az explodáló keverék természete ugy megváltozik, hogy inkább gázfejlődés és sziporkázás, mintsem igazi explózió történik. Feszítő oly értelemben, mint a fekete puskapornál, nem állhat elő, mert hiányzik a kellő hőfok és a szétrobbanás csak parányszerűleg és nem mint egy a legbensőbbben és legszorosabban összefüggő láncz, gyorsan gázzá fejlődő részletekben következik be.

E gondolat, melynek megvalósítására oly sokáig hiában törekedtek, a falóporban meg van testesítve.

A lőpor hatógáz tömege lényegére nézve szénsav. Mint-hogy épen nem szükséges, hogy a szénesény azonos legyen a szénnel, a lőpornak azonban szénesényre, nem pedig széne van szüksége, ennél fogva az élenynek eltávolítása a fából, mint ez a szén előállításánál szokásos, nincs eléggé indokolva, azért a Schultzeféle lőpornál a fát természetes állapotában használjuk. A szénesezési processzus e lőpornál csak a por gázzá átváltoztatása közben megy véghez, a töltött fegyver tehát a vegyi kályha, mely a szénesényt érvényre hozza. A feltalálónak ugy tűnt fel, hogy a fekete lőpor semmi egyéb, mint fa, melyből a kőneny nagyobb részt el van távolítva, éleny és légenyvel van keverve és ezenkívül a többé vagy kevésbé haszontalan kén- és kálium-pótlékkal szaporítva.

Ha már most a fát részben megszabadítjuk a kőnenytől s oly testekkel egyesítjük, melyek élenyt és légenyt dúsan tartalmaznak, továbbá nagy hőfokot és lehető gyors elégetést idézünk elő, akkor készen van a horderó, melyhez nem szükséges a kén.

E gondolatot a feltaláló megvalósította. Ő e célra a fát apróra szétdarabolja, a benne rejlő savakat és más könnyen oldható anyagokat szikvizben főzés által eltávolítja, ezután a fát tisztára megmossa, a fában levő protein és albumin anyagokat forralás által eltávolítja, ezután ismét megmossa, megszáritja, chlormészszel szinteleníti, még egyszer megmossa és egy tömény kénsav és salétromsavból álló vegyülettel praeparálja. Ezután a falóport egészen megszabadítjuk a savaktól, éleny és légeny tartalma sókkal telítjük, és készen van a lőpor.

Majdnem minden államban történtek e lőporral kísérletek és arra az eredményre vezettek, hogy a feltaláló célját annyiban elérte, a mennyiben mindenesetre egy explosív tömeget állított elő, melynek nagy horderéje van és melyből a puskacsőben semmi sem marad vissza. Ez persze roppant előny, mert ez által a csőben minden bedugulás lehetetlenné van téve és a fegyver percussiója jelentékenyen növekszik.

A falópor további előnye abban áll, hogy a füstképződés egészen jelentéktelen, és nem képződnek a légkört elhomályosító gázok, mint a fekete lőpornál.

A mi a horderó nagyságát illeti, az körülbelül kétszer akkora, mint a fekete lőporé. — Egyik nagy előnye továbbá a veszélytelenség. A nyílt téren oly lassan ég el, hogy például egy szivarskatulyának a födelét sem bírja fölemelni. Azonban a szabad téren is explózió támad, ha a tömeget egy másik explózió, például valamely töltényé, lobbantja fel. E csudálatos jelenséget ugy kísérelték megmagyarázni, hogy az explodáló test gázai nyomást gyakorolnak a lőporra, így egyuttal egy elzárt tér falait képezvén, és ennek folytán a por nem szabad téren gyul meg

többé. Hatására nézve a szabad téren való elégeksek abban is különbözik a fekete lőportól, hogy nem hat mint ez a legcsekélyebb ellenállás oldala felé, hanem minden oldal felé egyaránt hat, sőt még az alatta levő tárgyat is szétrombolja.

A falópor egyik hátránya azon sajátágában áll, hogy nagyon hygroszkopikus, lamindjárt könnyen ismét használhatóvá is tehető. Ez esetben szükséges a port megszáritani, hogy eredeti erő- és explózió-képességét visszanyerje. A lőpor ismételt megnedvesítése és száritása nem veszi el annak erejét. Maga a száritás sem nehéz, és 40—50 fokra hevített helyeken történhetik. Ily helyek hiányában a száritás a szabad légben is eszközölhető.

E tulajdonsága biztosít a veszélytől, hogy a hosszabb használat következtében erejét és becsét teljesen elvesziti, mint ez a fekete lőporral nedves lerakódó helyeken történni szokott, dacára annak, hogy ez utóbbi kevésbé hygroszkopikus.

Végre meg kell említenünk a falópor kártékony befolyását a fegyver fémére; mert a fa savakkal praeparálattik, a savak pedig megtámadják a fémét.

Vadászati- és lövészeti hírek.

— **Róka a kemenczében.** Böszénfán — mely a zselicsi erdősegek között fekszik, egy özönvíz előtti katlanban — majd kihajtják a lako-okat a vadak a házból. Egyik éjjel — mint a „Somogy“-nak írják, a nagy hidegben egy meglehezett róka bekullogott a helység egyik háza mellé, s ott fölbujt a padlásra. Ott aludtak a tyukok is, s volt ott nagy rikácsolás! A róka egy nagy kakast szemelt ki magának, s üzőbe vette. A kakas leröppent a konyhába, s a róka utána. A kakas végső kétségbeesésében kukorékolni kezdett, mire a cseléd fölébredt, s a rókát zaklatni kezdte. A megszorult ravasz a kemenczébe futott be, a hol azután vasvillákkal agyonszurták. — Ugyancsak ott történt, hogy egy német család disznót ölt, s este kint hagyták a hús-vágó asztalt az udvaron. Reggel fölkelve látják, hogy az asztalon két róka ugyancsak nyalta az oda fagyott zsiradékot. A zajra elfutottak.

— **A róka ravasz.** Ez igazságnak a megerősítésére egy szemtanu a következő állatvilági történetkét beszéli el: Az Inaszóra hajló völgyi ut mellett a patakon túl, az irtványos pagony hegynek hajtó egyik tisztásán a mult nyáron két nyulacska mulatott, tánczolt, enyelgett egymással. A mint ők így két hátulsó lábaikra emelkedve ficzánkoltak fesztelentül, ime a bokor sürtijéből egyszerre kikandit egy róka koma hamis fanciesali pófával. Perezre megáll, — gyönyörködni látszik a nyulak szökelléseiben. — Majd hirtelen kivág a bokorból a játszók közelébe; azok egy perezre megriadnak, sőt a him nem sokat teketóriázva kereket old, a nőstény azonban helyben marad, meglapul. A róka azonban hamis kerítő, veszedelmes udvarló: nem ront durván az áldozatra, igyekszik azt szép szerével meghódítani. Mit csinál tehát? Szépen felegyenesedik s nyul módra két első lábát kecesen lefogatva graciozus tánczmozdulatokat követ el s e közben egy szenvedélyes vig tánczos fejrázását miveli. A pimasz nyul elámittatja magát, ingert kap a tánczhoz, neki bátorodik s egyuttal tarantellázni kezd a róka komával. Midőn ez már teljesen meggyőződött arról, hogy a nyul néni egészen elvesztette a józan eszét; akkor, még mindig a csába kacsintásokkal kísért kecseljes szökellésekkel — a csalit sürtije felé tart. A bohó nyul is, semmi rosszat nem gyanítva, utána csárdásoz. Hanem ott, ott volt számára a pokol, a Luczifer egy ölelése kiszorította belőle a parát.

— **Harcz egy farkassal.** Vöstön — mint levelezőnk írja — két nádvagással foglalkozó embert egy hatalmas farkas támadott meg a mult napokban. A farkas és emberek között valóságos harc fejlődött ki, amely azonban végre is

ELDER-HALAL HAROZ.

a farkas legyőzetésével ért véget. Ugyancsak Nagy-Tuny mellett a kövecsesben is láttak farkast; mi az ottani nép között nagy rémületet okoz.

— **Kétegyházi gr. Almássy K.** urnál körvadászat volt az ő birtokát képező eleki határon. Hallomás szerint 154 nyul esett el. Jó vadászok voltak hivatalosak, kik tekintve a rövid időt, mely alatt vadászat volt, szép számu nyulat lőttek.

— **A strychin és a vadak.** Máramarosból írják, hogy közelebb rókamérgezés végett stryichines csalátket tettek ki, két szép kőszáli sas is áldozata lett a mérgezett pecsenyének. A stryichinre vonatkozólag azt az észleletet közli a tudósító, hogy a stryichines dög élvezete által elhullott állat kitétele nem ad eredményt, noha mind a farkas, mind a róka megbetegül utána, de ki is gyógyul, ha csak tulságosan sokat nem evett; ezt pedig nem igen teheti, mert a családok fagyos és e miatt nem sokat fogyaszthat egyszere belőle.

— **Fertő-Szt.-Miklós** s Rőtjök környékén Russz Kálmán rőtjoki főerdész ur körvadászatot tartott, mely alkalommal első nap 4 körben 12 vadász 46 nyulat ejtett, másnap ugyanannyi vadász által 4 körben 56 nyul s így e két nap alatt összesen 102 nyul ejtetett el. Az első nap az erdőben volt egy rövid vadász-ebéd, másnap Rőtjökön a főerdész ur vendégszerető házában gyűlt össze a társaság lakomára.

— **Farkasvadászat.** A keresztési szakasz szolgabíró-sága folyamodott, hogy engedtesék meg a szakasz területén elhatalmasodott farkasok ellen hajtóvadászatot rendezni. A kérelem bizonyosan méltányoltatni fog s a környék Nimródjaira szép nap fog viradni. A farkasvadászatot febr. hó elejére tervezik.

— **A madártenyésztés** érdekében Havas Sándor egy terjedelmes javaslatot nyújtott be a fővárosához, melynek értelmében úgy mint több külföldi államban mesterséges madárfészkek elhelyezése által kellene a madarak tenyésztését előmozdítani. Ily fészkek készítésére Gallof nevű napszámot ajánlja, ki már azok készítését tanulta és ügyesen készíti is. Már a tavasszal több ily fészkek fog több városi képviselő által elhelyeztetni.

— **Hajtóvadászat** volt a napokban Lepsényben, s utána Mező-Szentgyörgyön. Az eredmény, mit a „Székesfehérvár és Vidéke“ írja, nem volt valami fényes, mert a nyulakat a nagy hó és kemény hideg elpusztította. Csak 21 darab nyul és két róka esett el. — A vadászatokon többen vettek részt, kik a nap fátalmait és a vadászat eredménytelenségét szívesen feledték, azon barátságos és szíves vendégszeretet között, — melyet Mező-Szent-Györgyön Moharos és Baditz földbirtokos uraknál, — nemkülönben Lepsényben Kirisits Antal jó híréről messze földön ismert vendéglőjében találtak; mit bizonyít az is, hogy a fehérváriak a vadászatról csak hétfőn reggel tértek vissza.

— **Bekisért farkas.** Kis-Petriben Kosa János földbirtokos juhaklánál négy izmos farkas jelentkezett, s nem juthatván könnyen a nyájhoz, a magas kerítést többször körülsétálgatták, s hol legtörpébbnek találták ott, egyikök hatalmas ugrással próbálta meg a bemenetelt. De ép e helyen volt megásva a végzetes verem, mely az éhes farkast elnyelte; az emberek, egy karvastagságu hosszu rudat bocsátottak le, minek végét azonban a farkas — fel lévén ingerelve — oly erővel kapta meg, hogy a négy erős ember sem volt képes szájából kicsavarni. Nem akarván a farkas elbocsátani a rudat, rögtön egy erős kötélhurkot bocsátottak le ugyancsak a rudon, mi azonnal nyakába akadva ennek, s még egy ugyancsak ily módon leeresztett kötélhuroknak segítségével kiemelték a nagy farkast nedves börtönéből. — Közben megérkezett a közelben lakó cigánysegreg is, mely látva a nevezetes farkasfogást, hogy mulatságosabbá tegye a történetket, — hegedűje után szaladt, s zenezőval kísérte be a két felől erős köteleken tartott s így

ártalmatlanná tett erős állatot az udvarba. Ide megérkezve már az egész falu kicsinyje-nagyja összegyűlt megbámulni a szép farkaskomát, mely még délutánig lánczra verve, egy kamarába záratott. Délután azonban leütötték s megnyúzták, de felbontott gyomrában, mondhatni, semmit sem találtak. Nevezetes az, hogy a babonás köznép különféle babonák czéljából a farkasnak máját, tüdejét s különösen gégejét mind egy cseppig elhordta.

— **Az állatvédő szövetségnek,** melyet az aradi tanító egyesület kezdeményezett, már eddig közel 2000 tagja van s legeslegközelebb Schön Ilka a fővárosban 53 nőt szerzett a szövetségnek. A szigorú tél alatt a szövetség a madarak etetéséről is gondoskodott. A szövetség megalakítója s titkára Máday Mátyas.

— **Hajtóvadászat vaddisznókra.** Az ungvári uradalomhoz tartozó Zavuszina kamarai erdőterületen rendkívül sikerült hajtóvadászat volt vaddisznókra, melyet Tomcsányi erdész rendezett s melyben résztvett Mocsáry orsz. képviselő, egy földbérlő s hat erdővéd. A hajtásra, rögtön felkelt csorda északnak indult, de az innen elbocsátott ebek ezt rögtön délnek fordították, s a vadászok szeme láttára szorult a 17 darabból álló nyáj a nagy hóban lassan a lövők felé, kisérve iszonyu ebugatás s rettenetes hajtó rivay által. A vadászok is oly jól lőttek, hogy 14 db. sertés esett el az alig egy óráig tartó vadászatom.

— **A kiszabadult medve.** Szirma Alfréd gróf Szirma-Besenyőn ez előtt pár évvel egy fiók medvét kapott s azt fel is nevelte. A már szépen felnőtt medve a mult napokban ketreczéből kiszabadult s megtámadta gróf egyik kocsisát. A kocsis erre segélyért kezdett kiabálni, miről a gróf értesülvén, a medve garázdálkodásának miután az nem volt többé ketreczébe visszaterelhető — egy jól irányzott lövéssel véget vetett.

— **Caesar és Minka** czég alatt Zahna szász helységből bizonyos Friedrich Ottó sűrűn hirdeti, kitűnően betanított vadász és egyéb kutyáit. Többen, kik a nagyhangú és gyakori hirdetések által buzdítva, a nevezett czégtől kutyákat drága pénzen hozattak, igen megcsalódtak, így a multkor egy gazda oly betanított vadászkutyát kapott, melyet semmi módon sem tudott engedelmességre bírni, bármit tett, a kutya nem távozott, végre hogy érdeklődését ébreszse, puskáját kilőtte, s a kutya, mely valószínűleg még életében lövést nem hallott, rögtön ijedve elfutott. Hiába reklamálta azután pénzét, vagy a kutyának jóval helyettesítését a „minden jó tulajdonságért jótálló“ czégtől, még válaszra sem méltatták. Ennyit figyelmeztetünk.

Nincs többé ebdüh, Alvinczen egy Kovács Albert nevű uri ember a lapokból értesülvén a kolozsvári ebdühről, levelet irt Simon Elek polgármesterhez, melyben előadja, hogy neki egy „titka“ van, mely által a düh kitörését oly csalhatlanul meg tudja akadályozni, hogy sikeréről „életével kezeskedik.“ A hatóság szakfériaakkal történt megbeszélés után, felszólítá nevezett urat, hogy jőjjön Kolozsvárra a mikor is közegészségügyi bizottsági ülés után — melyben ő is részt veend — kísérletet tegyen. A továbbiakat az eredmény határozná meg.

— **A budai lövészegylet** megtartotta évi közgyűlését, a melyen a választmány évi jelentése és a számvizsgáló bizottság nyilatkozata meghallgattatván, a felmentvény kiadatott. Hosszabb vitát idézett elő a lövőhelyiség eladásának és az új lövődehely szerzésének kérdése. A város eltiltotta a régi lövő helyiségben a lögyakorlatokat s most kintebb kell telket nézni. Végre bizottság küldetett ki lövődelelek kimerése és vásárlása végett. Utoljára a tisztikart választották meg. Főlövészmeister Erczhegyi Ferencz, lövészmeisterek: Szőke J., Grund V., Devan K., Kristofolyi Fortunato lettek; ügyesszé Andaházy László, pénztárnokokká Strauss F., Kresselbaur Ig., jegyzökké Virágh J. és Trettina J. választattak.

HALÁSZAT ÉS HALTENYÉSZTÉS.

Mikép érhető el vizeink halakkal való megnépesítése?

(Folytatás.)

Mutatvány Kriesch János kir. József-műegyetemi tanárnak „Halaink és haltenyésztésünk“ című jeles munkájából.

A hollandi kormány néhány embert küldvén Franciaországba a mesterséges haltenyésztés megtanulása végett, már 1854-ben alapított mesterséges haltenyészdeket; Belgium és Angolország szintén 1854-ben birt már ily intézetekkel. A dán állam évenként 3000 species tallért fordít a mesterséges haltenyésztés terjesztésére. A norvégiai kormány az országban levő haltenyészdek részére egy előjárót és több segédet nevezett ki; a haltenyészdei költséget ott azon magán személyek viszik, kik belőlök hasznot húznak. 1857-ben már 40 nagyobb szerű haltenyészde volt Norvégiában. Svédországon is van egy haltenyészdei felügyelő, kinek feladata a haltenyésztés mindennemű ágával foglalkozni, az egész országban utazgatni, s mindenkinek, aki akarja, a haltenyészdek alapításához szükséges gyakorlati oktatást adni.

Oroszország 1859-ben alakította az első haltenyészdet. Ausztriában a kremsmünsteri kolostor már évek óta üzi a mesterséges haltenyésztést; 1864-ben Salzburgban egy részvény-társulat állott össze, mely évről évre továbbra terjeszti működését.

A mesterséges haltenyésztésnek 3-féle célja lehet:

1. A folyók, patakok, tavak ujonan való megnépesítése.
2. Új és jobb fajoknak vizeinkben való meghonosítása.
3. Különböző halfajoknak keresztetése által új hasznos halkoresok nevelése.

E három cél között mindenestre az első a legfontosabb és leghathatósabb; de még a második cél is, ha kellően eléretik, a jövedelem nagy forrásává válhatik. Könnyen belátható, hogy ha a peték megtermékenyítését edényekben viszzük végbe, azok valamennyien meg fognak termékenyíthetni, mi a természetben lehetetlen. Tehát már azzal is sokat segítünk, ha csupán a mesterségesen megtermékenyített petéket vizeinkbe helyeznők; aránylag igen kevés fáradsággal, azonban ehhez képest 100-ros eredményre juthatunk. De akkor nem elég csupán a peték megtermékenyítésére szoritkozunk, hanem még arról is gondoskodnunk kell, hogy a peték különös oltalmunk alatt kiköltessenek, és a fiatal halak egy ideig, például egy fél évig vagy egy évig minden reájok nézve ellenséges befolyások ellen védve tartassanak. Nem akarom itt a mesterséges haltenyésztésnél való eljárást, az ide vágó módszereket, eszközöket, edényeket stb. terjedelmesen tárgyalni, minthogy ez a kitézett kérdéstől kissé távol esik, és minden a mesterséges haltenyésztésről szóló könyvben úgy is olvasható; de erős és szent meggyőződésemet kell minél hangosabban és nyomatékosabban itt kimondanom, miszerint a mesterséges haltenyésztés hazánk régi mesés halbőségét néhány év múlva ismét vissza fogná varázsolni.

A folyók mentében, tavak közelében álltassanak föl haltenyészdek, melyekben a halakra kiköltessék, a fiatal nemzedék egy évig neveltessék, és azután szabadon a folyókba, tavakba bocsáttassék. (Mindig szem előtt tartom természetes vizeink megnépesítését.) Az ilyen haltenyészdekre fordítandó aránylag csekély összeg (egy-egy haltenyészde-re talán 4—6000 forintot számíthatunk) kevés év múlva bőven fizetődnek vissza. Természetes, hogy itt egyesek csak akkor tehetnek valamit, ha a tó, a folyó egész mentében birtokukban van, különben pedig a folyó vagy tó valamennyi

halászatbirtokosainak kezét kell fogniok és birtokukhoz képest aránylag hozzájárulniok a tenyészdek alapításához. Ugy is a csoportosulás korszakában élünk, részvény-társulatok keletkeznek s nőnek már nálunk is mint a gombák, tehát csoportosuljunk ezen szép és nagyszerű nemzetgazdasági feladatnak véghezvitelére is, viribus unitis sikerülnie kell.

A magas kormány ugyan maga is kezébe vehetné a dolgot, és különösen a nagyobb folyók mentében állíthatna föl ily intézeteket, a kiadott költs. fejében pedig a halászat birtokosaira különös adót vethetne ki: de ezt az utat nem merném ajánlani, minthogy semminemű kényszerítésnek barátja nem vagyok, és a kényszerítés rendesen a legjobb dolog iránt is ellenszenvet szül. De minden esetre igen czél-szerű volna, ha a magas kormány a dolog népszerűvé tétele végett egy nagyobb szerű mintahaltenyészdet állítna föl, és a megtermékenyített halikrát ingyen szolgáltatná ki azoknak, kik vizeiket megnépesíteni óhajtának. Meg vagyok győződve, hogy évenkénti 15—20,000 forint kiadással a kettős nagyszerű cél el fog éretni, t. i. millió és millió pete fog szétosztatni, és az egyesek érdekeit felköltetni, és más milliókból kiköltött halak fognak vizeinkbe szabadon bocsáttatni.

A hűnigeni haltenyészde hasonló eljárást követett, és következő fokozatos működést mutatott föl, úgy mint:

1854—55-dik évben	62 fél kért halikrát,	kapott	38
1855—56	" "	103	42
1856—57	" "	239	191
1857—58	" "	259	238
1858—59	" "	270	260

1859—60 tól kezdve már a szabad vizeket millió halcskákkal kezdték népesíteni.

Ilyen fényes eredmények mellett bizton elvárható, hogy hazánkban is hasonló fokozatos részvét fog mutatkozni; és részemről meg nem bocsátható véteknék tartom, hogy széles Magyarországon mind eddig a mesterséges haltenyésztésről nem gondoskodtak. Nézetem szerint a legczél-szerűbb volna a folyók, tavak mellett alakítandó fennemlített költő-tavakkal mindjárt egy haltenyészdet is összeköttetésbe hozni, s a nyáron át kiköltött halakat, őszzsel azután a folyóba vagy tóba bocsátni. Fentebb többször volt ugyan szó arról, hogy a mesterséges haltenyésztés főképen a nagyobb szemű oda nem tapadó ikránál alkalmazandó, mi azonban ki nem zárja, hogy az apró oda tapadó ikránál is alkalmaztatható (nálunk különösen a Fogasra nézve): de ezeknél a felvigyázat, az ápolás a kiköltésnél sokkal nehezebb és fáradságosabb. A nagyobb szemű szabadon fekvő peték könnyen szemmel tarthatók, s a megromlottak könnyebben eltávolíthatók; mi az apró oda tapadó peték-nél nehezen, vagy alig vihető ki, és gyakran csak egyetlen egy megromlott, elrothadt pete a többinek romlását is maga után vonja.

Kétségtelen tény továbbá, hogy a halak meghonosítása roppant előnnyel bír, s ez csupán a mesterséges haltenyésztés által lehetséges. A meghonosítás abban áll, hogy a halakat, melyek tágas szabad vizekben élnek, kisebb zárttérben nevelni, és lehessen oly vizekbe behozni, melyekben eddig nem voltak. Ezen feladat már is szerencsésen meg van oldva. Az egész mesterség abban áll: a halakat, a mennyire lehet, fiatal korukban oly viszonyokba helyezni, melyek természetes életmódjoknak megfelelnek. A tapasztalás bizonyítja, hogy tengeri halak édes vízben tenyészthetők, és megfordítva, hogy folyó vizi halak álló vízben is tenyésznek; sőt még oly vizekben is élhetnek halak, melyek ártalmasaknak tartattak. A mesterséges hal-

tenyésztés tehát azon eszközt is kezünkbe adja, hogy kiszemelhesük a legjobb, legbecsesebb halakat, melyeknek tenyésztéséből a legnagyobb haszon és előny háramlik vissza. A meghonosításra folyóinkban különösen a gyéren előforduló Szemlingek kínálkoznak, tavakban pedig az apróbb tok-félék.

A mesterséges haltenyésztésnek harmadik célja, halak keresztesítése által új hal-köröket előhozni, mi nem annyira nemzetgazdasági jelentőségű, mint inkább a tudományra nézve bir nagy becses. Ennek segítségével a sok kétes halfajra világot vethetnénk.

(Folyt. köv.)

— **Nagy halbőség** van most Sárospatakon. Az alsó határra tavaly ilyenkor beöntött árvíz ott számos tavat ké-

gyorsabb szivárgása miatt különben sem lehetett kedve. A ponty nagyon lassan haladhatott előre, mert az uszonyához erősített zsinór hosszúságának növekedésével folyton nehezebb lett. Többször pihenőt is tartott, végre azonban két teljes órai vergődés után a cső másik végén bukkant elő. Ekkor azonban már oly bágyadt volt, hogy el kellett készíteni vacsorára. Az áthuzott zsinór segítségével azután egy vastagabb kötelet, majd sodronyt vontak át a csövön, s kényelmesen kitisztíthatták.

— **A dunai halászati jog** a fővárosban 1880. május 1-től írásbeli ajánlatok útján három évre bérbé fog adni. Az ajánlatokat febr. 3-án d. e. 10 óráig lehet benyújtani Havas Pál tanácsnoknál a régi városházán.

— **Szelidített vidra.** Kovaliczky Péter, ungvári kőfaragó és aranyozó mester, M.-Szigeten jártában, onnét egy kis vidrát hozott magával s fölnevelte. E furesa állat, kivált szelid állapotban, ma már a legnagyobb ritkaságok közé

SYDNEY FOLYÓ AUSZTRÁLIÁBAN.

pezett, melyek a nyáron mind úgy teletermettek hallal, hogy azt most nem győzik kifogni. Pedig a fagy is segít; fenekig jéggé váltak a tavak s a hal vagy benne van megdermedve a jégben, vagy leszorult a fenék sarába, csak úgy szedik kézzel. Az ilyen halat a közegészségügyi közegek roszaknak és egészségre veszedelmesnek tartják, azért nagyon sokat konfiskálnak az elárúsítás végett kített halcsomókból, s beöntetik a Bodrogra.

— **Mire használhatók a pontyok?** Bantzen város vízvezeték-művéhez tartozó pár vezetőcső nagyon megtelt növényrészekkel. Hogy a víz szabadon folyhasson, ezeket ki kellett volna tisztítani. A kísérletek azonban nem sikerültek; végre valaki arra a gondolatra jött, hogy ezt egy pontyval kellene megpróbálni. Az eljárás a következő volt: Egy pontynak hátuszonyára vékony zsinógot erősítettek s a pontyot betették a 200 méter hosszú csőbe. A cső keskenysége miatt a ponty nem fordulhatott vissza, a mire a víz

tartozik, mert eleven állapotban, minthogy éjjel is a víz alatt keresi élelmét, nagyon nehéz hozzájutni. Az említett vidra az „Ungvár“ szerint macska, vagy rövidebb lábai miatt helyesebben nyestnagyságu, gazdájának egyetlen szavára hozzá jó, előtte hátulso lábaira ágaskodik s nyikorgó hangokat adva, kér tőle ennyivalót. Eleségét nyers hus és hal képezi, gazdája azonban lehetőleg gondoskodik csikról, melyet mindenek fölött szeret, kivált savanyu káposztával. A vizes kupát, melyben a csikok vannak, nagyon jól ismeri, s ha azt ránézve elérhetlen magasságba nem helyeznék, bizonyosan belebujna a kupába. A műhelyben, hol gazdája körül tartózkodik, nem fél az idegen emberektől, sőt simogatni is engedti magát a nélkül, hogy kimutatná tekintélyes fogaféherét, a szabadban azonban, mert gazdája után gyakran lemegy a Kis-Ungra, aggódva követi gazdája nyomait, sajtáságosan ügetve s hosszú farkát maga után húzva.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A párbaj szabályai.

NEGYEDIK RÉSZ.

A tanukról s kötelezéseikről általában.

7. Ha komoly tárgy körül forog a kérdés, ha a guny szembe szökő, ha a fegyver választása miatt, mindenik élhervén vele, vitatkozás nem támadhat, s ha végre a légyott meghatározva, elfogadva, és a párviadal a küzdőktől megválasztva van — akkor a meghívott tanuk egyezzenek meg a határozatba és szorgoskodjanak, hogy becsületesen vivassék. A küzdés minden egyéb módszeresség nélkül, de az első szakaszban adott, a fegyver neveit illető szabályok szerint végeztetik.

8. Igyekezni kell, hogy a küzdhelyen való megjelenés perczétől kezdve, a küzdésig 10 percznel több el ne muljék.

9. Mindenek előtt nyilvánítsák a tanuk, hogy mily fegyvernemre szavaznak, magokat az 1. r. 5. 10. 11. pthoz tartván.

10. A vitér-viadalnál kívánhatják a megsértett tanuk, hogy szabad legyen a bal kézzel való védés, minék megengedése a sértő tanuitól függ.

11. A pisztolyviadalnál a sértő tanúk megtagadhatják a jelszóra lövést (duel au signal), de csak akkor, ha barátjuk erőszakot nem gyakorolt.

12. A tanuk értekezzenek arról, vajon pihenni hagyják-e a vívókat vagy nem.

13. Hasonlóképen végezzék el magok közt, barátjokat nem értesítve, hogy az első sebesítésnél szünjék-e meg a küzdés; e részben a tárgy fontossága határoz.

14. Ide tartozik a vivó keztyű, vagy más kézpólyázás megengedése, — a tartó hurok (Haltschlinge) a fegyver erősebb tarthatására, s egy közönséges keztyű mindég megengedhető.

15. A tanúknak az egyik vagy másik haláláig való viaskodást meghatározniok soha sem szabad (az az, hogy egynek ott maradnia kelljen), de ha a tárgy komoly, a viadal ismétlését kívánhatják; sőt más fegyvert is választhatnak, ha sértett barátjuk az 1. r. 11. ponti esetben volna.

16. A meztelen fegyvert elfogadni nem tartoznak a tanuk, ha barátjuk csonkulás miatt vele nem élhet, kivéven ha az 1. r. p. alatti esetben volna, az az ha ütött.

17. Egy félszemű tanui megtagadhatják a pisztolyviadalt (kivéven, ha ő volna a sértő s a sértett, az 1. r. 11. ponti esetben volna) ugy szinte egy jobb karját vesztettnek a kard- és vitér-viadalt, ha nem sértő, és a sértett nincs az 1. r. 11. ponti esetben.

18. Az egy lábú tanui megtagadhatják a kard, és vitérviadalt, ha nem sértő s a sértett nincs az 1. r. 11. ponti esetben. De ha a tanúk ezt megtagadják, ugy a sértett tanui minden esetben választják a pisztolyviadal nemét, s a távolságot.

19. Egy fiatal ember tanui soha meg ne engedjék, hogy egy 60 évessel megverekedjék, ha csak ütést nem kapott, azonfelől szükséges lenne, hogy az agg a kihívást írásba foglalva tegye, vagy fogadja el. Ha írni nem akarna, ugy ezen tagadás a viadal tagadásául tekintetik, s az egyesült tanúk egy jegyzőkönyvet készítenek, melyben a fiatal becsületének elégtét adatik. Itt fiatal ember alatt 40 éven aluli férfit értünk.

20. Ha a küzdés szabályai sértettek meg, kötelesek a tanúk a sértést jegyzőkönyvbe iktatni, s a sértőt minden módon törvénybe idézni.

21. Azon fél tanui, kik ellen a szabálysértés vagy orgyilkolás vádja emeltetik, — becsületökre tartoznak iga-

zat mondani. Egyébiránt csak akkor okozhatók, ha segédül voltak, mi fel nem tételezhető.

22. A tanuk, ha belégyeznek, mindég megszüntethetik a viadalt, ha a küzdők férfiasan megverekedtek; ez azonban véleményöktől s a vita nemétől függ.

23. Minden tanú ha az ellenfél tanútól a párviadal miatt, melynél tanuskodott, párviadalra hivatik, s ha az igazság az ő részén áll, a sértett helyzetében az 1. 11. p. esetben van.

24. Az atya, testvér, fiu, egyáltalában semmiféle első ágú rokon, sem rokona mellett, sem ellene nem tanuskodhatik.

ÖTÖDIK RÉSZ.

A vitérviadalról.

1. Küzdhelyre érvén semmiféle szóbeli tárgyalás a két küzdő közt ne történjék, a tanúk lévén teljes hatalmu megbízottjaik; s ha a küzdők nem tudván a szokást, valamely egyességre vagy határozatba lépének, az a tanúktól érvénytelennek tartassék.

2. A tanúk a legalkalmasabb és legegyszerűbb tért küzdhelyül kiszemelvén, kijelölik az állásokat oly módon, hogy midőn mind a kétvívó rohanásban, (Ausfal) vagon, két lábnyira legyenek még a fegyverek hegyei egymástól.

3. Az állások lehetőségig egyenlőknek választva, sorolás alá bocsáttatnak.

4. A küzdők helyökön lévén, a vitérök, melyeknek egyenlő hosszúaknak kell lenni, a tanúk által megnézetnek.

5. A kardvasak sem élesek, sem csorbultak ne legyenek.

6. Erre a küzdők felöltönyük leöltésére, valamint a jobb nadrágtartó legombolására megkéretnek, mert többször történt, hogy míg az egyik a nadrágtartó csatjába szurván megakadt, a másik ez alkalmat használván, őt megsebesíté. Ha balkezű, tegye le a bal nadrágtartót, hogy a tanúk láthassák, hogy semminemű idegen tárgy a szurást nem gátolhatja. Ennek megtagadása a viadal tagadásául tekintetnek.

7. Ha a sértett az 1. r. 11. ponti esetben lenne, saját fegyverét, ha a viadalra alkalmas, használhatja.

8. Ha a fegyverek egyenlők nem lennének, a sors határoz, ha csak a különbség nagysága, és a fegyver minősége a viadal lehetőségét nem gátolnák.

9. A zsebkendő vége, melyet a vivó keze körül teke, ne lógjon; az ellenfél tanui a megintés után kényszeríthetik annak levételére, őt egyedül a tartóhurokra utasítván.

10. A vivókeztyű (ganto d' armes) használata meghatározatván, ha az egyik mellőzné is, a másiktól mindég használathatik. De ha csak egy ily keztyű hozatott el, ugy ezen kedvezményyel egynek sem szabad élnie.

11. Ha a vivók elrendeztettek, közölje velök a sors által választott tanúviadali egyezkedést, hogy annak nem tudását, hozván okul, ellene ne vétsenek. Ezen közlés után jelt ad ezen szóval „Rajta“!

12. Ha ezen jel előtt a vivók akaratából a fegyverek érintkeznek, ez a vivás kezdésül tekintetik, de az, ki a megtámadást kezdé, gáncsolandó, s minden tanu szemére vetheti e hirtelenkedését.

13. Mindkét tanunak jobb felől kell állnia, a vitér hegyét mint egy 5 lábnyira az ellenfél mellének tartva. Ha az egyik lefegyverkezett (des armes), ha fegyvere eltört vagy kisiklott, ha kiállt, hogy pihenni akar, az elbágyadáskor, vagy ha megsebesült, az ellenfél fegyverét feltartani köteles a tanú.
(Folyt. köv.)

— **Koresolyaverseny.** A budapesti koresolyázó egyesület jégpályáján f. é. február 2-án d. u. 3 órakor nagy koresolyaverseny fog rendeztetni, melyhez az egyesület értékes tiszteletdíjakat ajánlott fel. E verseny programja: Urak (sik) versenye, verseny hátrafelé, ifjuság versenye és akadályverseny. Az ifjuság versenyében nemegyesületi tagok is részt vehetnek. Jelentkezések legkésőbb folyó hó 29-én (csütörtök) déli 12 óráig az egyesületi irodában (városrliget) elfogadtatnak. Este utolsó kivilágítás villanyfényvel.

A **bécsi jockey-club** a napokban tartotta meg a tizenharmadik évgyűlését Hunyady Kálmán gróf elnöke alatt. Az előterjesztett jelentés szerint a clubnak a lefolyt évben 34,300 frt fölöslege volt. A közgyűlés ezután, elfogadta, hogy a lóversenyeken a totalisateur körül ezentul oly eljárást fognak követni, mint Berlinben és Hamburgban, mi által a club jövedelmei is szaporodni fognak.

— **Allami ménlovak szétoztása.** A Pest-Pilis-Solt, Kiskunmegye területén Czegléd, Kiskun-Félegyháza, Kun-Halás és Nagy-Körös városokba, valamint Abony, Acsa-Áporka, Csép, Duna-Pataj, Fülöpszállás, Jász-Kara-Jenő Kalocsa, Kis-Körös, Kun-Szt.-Miklós, Laczháza, Majsa, Monor, Nagy-Káta, O-Kécske, Örkény, Pánd, Pilis, Rákos-Csaba, Ráczeve, Solt, Szabadszállás, Tass, Vadkert és Verseb községekben s Szent-Lőrincz pusztán elhelyezendő állami ménlovak szétoztása, Tanfi Gusztáv min. titkár, mint miniszteri biztos vezetése mellett Nagy-Körösön február 1-én fog eszközölni, a mikorra is azoknak átvétele végett ott a jelzett városok polgármesterei s a községek birái is meg fognak jelenni.

— **Fagyott emberrel való bánásmód.** A halál a megmerevedés által áll be, mely a lélegzést megakadályozza. A fagyott embert több nap mulva is, ha a rohadás még nem állott be, gondos bánásmód mellett fel lehet ébreszteni. Tüstént hideg szobába (semmi esetre nem melegbe) viszzük, ruháit vigyázva lebontjuk, nehogy valami tagját szétörjük, hóval egészen befedjük, úgy hogy csak orra, szája maradjon szabadon, vagy jeges vízbe tesszük, mely eljárást több napon át folytatjuk, és tartós, több személyek által felváltva tett hóval való dörzsölés által előmozdítjuk. Hideg vízben jégkéreg fagy a test körül, s ha az eltűnik, a testet vízzel dörzsöljük. Mihelyt a visszatérő életnek első nyomai, hajlékonyság, puhaság, a tagok melegsége és veresedése mutatkoznak, a testet hirtelen szárazra töröljük, hideg szobában egy hideg ágyba tesszük, száján levegőt fuvunk be, miközben a nyelv vigyázatos előre huzása által a göggedőt felemeljük, hogy a lég a tüdőbe nyomulhasson, a hóval vagy kendővel való dörzsölést folytatjuk, burnótot, vagy más tüszentést előidéző szert tesszünk az orra, a garatot csiklandozzuk, a talpokat kefével dörzsöljük, s ha már nyelési tehetség van jelen, hideg italt adunk neki inni. Melegségtől és minden ingerlő szerektől őrizkedni kell, a meleg ital mindenütt, még a szájban is égett sebeket okoz, s minden ingerlő szerek nélkül is szük mellúség és szivdobogás áll be, mi aztán érvágást igényel. A ki hidegben utazik, őrizkedjék a sok evéstől és hevitő italoktól, igyék kávét és meleg sert, ne maradjon mindig a szekérben, s ha gyalog megy, semmiképen le ne üljön.

— **Lábbeliek épentartása.** Ha nem használt cipők és csizmák nedves helyre tétetnek, penészszel vonódnak át, mi a bőrt megrontja, míg száraz helyen a lábbeliek beszár radnak és kemények lesznek. Ezen kettős kellemetlenség azáltal kerülhető el, hogy egy posztó- vagy szövet-rongyra kevés terpentinolajat csepegtetünk és a cipőket ezzel bekenjük. A terpentinolaj előnyösen hat a bőr épen tartására és az egereket és patkányokat — mik a bőrt gyakran megrágják — is távol tartja. Ezen szer más bőrnemhez való használatra is ajánlható.

Báró Mednyánszky Árpád és Egerszeghy Sándor.
kiadó-tulajdonosok.

Nyilttér.

Springer János örökösei

fegyvergyárosok és es. kir. kamarai szállítók

Bécs,

Raktár: Stock im Eisenplatz Nr. 5.

Gyár: Josefstadt, Josefgasse Nr. 10.

Egy egészen új (még nem használt)

Henry Winchester ismétlő fegyver

500 drb. golyó tölténnyel 80 frtért eladó. Venni szándékozók a „Vadász-Ujság“ kiadóhivatalához fordulni sziveskedjenek.

Eladó egy kávészinü telivér angol vizsla

a legerősebb szaglász és leghíresebb fajból való, 3 éves kan, a mult évben másodszor volt mezőre vezetve; apja és anyja Angliából lett hozatva 1200 frtért. Bővebb tudósítást ad e lap kiadóhivatala.

Egy alerdész

erdősegéd és erdőrnoki minőségben több évig működött fiatal ember alkalmazást keres. Az illető nős, kiszolgált huszáraltiszt és rendkívül erős testalkalkaltu. Képzettségét igen jó bizonyítványokkal képes kimutatni. Ez ügyben való levelek Szilávik Nándor erdész urhoz, Szabadkára czimzendők.

Lovaglást tanítani

és nyerges lovakat idomítani ajánlkozik egy képzett egyén, ki e szakismereteit hosszas katonai szolgálata közben a magasabb műlovaslás és lóidomítás iskolájában nyerte. Bővebb tudósítást ad a „Vadász-Ujság“ szerkesztőségére.

Korrepetitori vagy nevelői állást keres

egy ily minőségben már igen jó sikerrel működött egyetemi hallgató. Az illető jó bizonyítványokkal bír és szerkesztőségünk előtt ismeretes, miért is bátran ajánlhatjuk. Bővebb felvilágosított nyujt a „Vadász-Ujság“ szerkesztőségére.

Egy fiatal erdész

26 éves, volt selmeczi akademikus, 7 évi gyakorlat a felsőbb államvizsgával — magyar, német és tót nyelv birtokában, állomását kívánja változtatni — mint gyakorlott vadász rendező szintén tapasztalt, kisebb uradalomnál mint főerdész kívánna alkalmazásba jutni. Szives ajánlatok a „Vadász-Ujság“ szerkesztőségéhez czimzendők.

Egy 54 daraból álló gyönyörű szarvas-aggancs-gyűjtemény, — 8—18 ágak, a bakonyi erdőből valók, — eladó. Ára 450 frt. Megkeresések a Vadász-Ujság kiadóhivatalához, Budapest V. fürdő-utca 4. sz. czimzendők.

Alulirotnál egy közép nehéz faj telivér angol Pointer „Don“, 11 hónapos, fehér-barna egészséges, még nyers de igen tanulékony, apja Champion Bray b. Alvensleben birtokában. (Macgregor K. C. S. R. 894 és Ninától K. C. J. B. 1250) anyja Keidel D. Madamja, hannov. tkv. 3 sz. nyolcz generációs hibátlan pedigreeje a Vadász-Ujság szerkesztőségénél letéve, s maga a magyar vad-ebtkvbe bejelentve, miután számomra direct Angliából új anyag érkezik, mint számfeletti 100 o. é. frt a bánrévei állomásra szállítva eladó. Venni szándékozók forduljanak czimemhez Hanvára u. p. Bánréve. Vevőnek az igazoló okmányok megküldetnek.

Hanva, 1880. január 12.

Hanvay Zoltán.

Van szerencsém n. é. közönséget, kiválólag pedig a nagyon tisztelt vadászatkedvelőket értesíteni, hogy műhelyemben mindennemű **golyó-munkák**, mint eddig is, pontos elkészítésre jutányos ár mellett elvállaltatnak. Ugyazint mindenféle, valamint legújabb Lancaster fegyvereket minden systema szerint olcsón elkészíték.

Zoller Antal

Budapest II. kerület, fő-utca 108. sz.

Frühwirth és Károlyi

papirkereskedése

Budapesten.

Fő-üzlet: V., n.-korona u. 10. Fiók-üzlet: V. Dorottya u. 10.
ajánlja dus raktárát mindennemű

író- és rajzszerkekből, valamint bel- és külföldi levélpapír és borítékokból

saját készítményű legdivatosabb **monogramm** és **czimerrel**.
Egy doboz = 50 fehér angol és 50 boríték divatos színes monogrammal frt 1.25, 1.50, 2.—

Egy doboz = 50 színes bordás vagy síma levél és 50 boríték színes monogrammal 1.80.

Koronával 20 krral, arany, ezüst vagy színes bronz monogrammal 50 krral több.

Látogatójegyek kömetszve vagy nyomtatva 100 drb 40 kr.-tól 1 frt 20 krig.

Üzleti és jegyzőkönyvek nagy választékban és legolcsóbb árakon.

Levélbeli megrendelések utánvét mellett a leggyorsabban és legjutányosabban teljesítetnek.

Vadász-fegyverek!

Lefauchaux vagy **Lancaster** rendszer, **Chokebore** fegyverek, angol vagy belga csövekkel. **Express Riflek**, czéllövész pisztolyok. Mindennemű **Revo verek**. Eredeti angol **Lancaster** töltények, **Eley Brothers**-től Londonban. **Lefauchaux** töltények és vadász-szerek. **Bogárdus**-féle ivéggömb-dobó gépek. **Sederl**-féle világ szabadalmi **Revolver**, mely minden lövés után kidobja a kilőtt töltényt.

Kirner József-nél

m. k. udvari puskaművesnéi

Budapesten.

Raktára:

Gyára:

IV. ker. Szervitater 4. sz. VII. ker. Király-utca 65. sz.

Raktár Bécsben:

Seenger Ferencz X. urnál

I. Seiler Gasse 4. sz.

Br. Mednyánszky Árpád és Egerszeghy Sándor

„ORSZÁGOS KÖZPONTI HIRDETÉS FELVÉTELI IRODÁJA“
a „Vadász-Ujság“ és a hirdetéses fali naptár kiadó-hivatala,

Budapest, V. fürdő-utca 4 sz.

felvesz mindennemű hirdetéseket és hirlapi közleményeket az összes magyarországi és külföldi hirlapok részére; valamint a legcoulansabb feltételek mellett közvetít bírtok és ház eladásokat és vételket, vagy pedig olyanok bérbé adását és vételét. Bejelentések a fenti irodánál minden előleges díj nélkül fogadtatnak el.

ZUBEK ÉS BÁTORI FEGYVER-ÁRJEGYZÉKE

Budapest, egyetem-tér 5. szám.

Két csövű Lefauchaux fegyverek.

1 darab damaszt cső 12, 14 és 16 kaliberű	frt 20, 22, 25.
1 „ ugyanaz betéttel és gravirozva	„ 24, 26, 28.
1 „ patkószög vagy zsinór damaszt cső	„ 26, 28, 30.
1 „ rózsza vagy Bernard damaszt cső	„ 32, 35, 40.
1 „ török rózsza damaszt cső	„ 40, 45, 50.

Két csövű Lancaster fegyverek.

1 darab damaszt cső 12, 14 és 16 kaliberű	frt 28, 30, 35.
1 „ ugyanaz betéttel és gravirozva	„ 32, 35, 40.
1 „ patkószög vagy zsinór damaszt cső	„ 40, 45, 50.
1 „ rózsza vagy Bernard damaszt cső	„ 45, 50, 55.
1 „ török rózsza damaszt cső	„ 60, 70, 80.

Előltöltő fegyverek.

1 darab egycsövű csőzpuska	frt 6, 7, 8.
1 „ két csövű „ jobb kiállítással	„ 8, 9, 10.
1 „ két csövű csőzpuska	„ 10, 11, 12.
1 „ két csövű „ jobb kiállítással	„ 12, 14, 16.

Lefauchaux forgó pisztolyok (Revolver.)

1 darab 6 lövésű közönséges 7m/m	frt 3, 3.25, 3.50.
1 „ 6 „ finom, diszitve és gravirozva 7m/m „ 4, 4.25, 4.50.	
1 „ 6 „ közönséges 9m/m	„ 4, 4.25, 4.50.
1 „ 6 „ finom, diszitve és gravirozva 9m/m „ 5, 5.35, 5.50.	
1 „ 6 „ közönséges 12m/m	„ 5, 5.50, 6.—.
1 „ 6 „ finom, diszitve és gravirozva 12m/m „ 6.50, 7.—, 7.50.	

Lancaster forgó pisztolyok (Revolver.)

1 darab 6 lövésű közönséges 7m/m	frt 4.50, 5.50, 6.—.
1 „ 6 „ finom, diszitve és gravirozva „ 6.—, 6.50, 7.—.	

1 darab 6 lövésű közönséges 4m/m	frt 6.—, 6.50, 7.—.
1 „ 6 „ finom, diszitve és gravirozva „ 7.—, 7.50, 8.—.	
1 „ 6 „ közönséges 12m/m	„ 6.50, 7.—, 7.50.
1 „ 6 „ finom, diszitve és gravirozva „ 7.50, 8.—, 8.50.	
1 „ 5 „ buldogg 7m/m	„ 9.—, 10.—, 11.—.
1 „ 6 „ „ 9m/m	„ 10.—, 11.—, 12.—.
1 „ 6 „ „ 12m/m	„ 11.—, 12.—, 14.—.
1 „ 6 „ hadi revolver Gasser L.-től 11m/m „ 20.—, 23.—, 26.—.	

Flobert szobafegyverek.

1 darab 6m/m csinosan kiállított	frt 10, 11, 12, 15.
1 „ 9m/m „ „	„ 11, 12, 13, 16.

Flobert szobapisztolyok.

1 darab 6m/m csinos kiállítással	frt 6, 7, 8, 9.
1 „ 6m/m finomabb	„ 10, 12, 14, 16

Előltöltő pisztolyok.

1 darab 1 csövű közönséges	frt 1.—, 1.25, 1.50, 1.75.
1 „ 1 „ finomabb	„ 2.—, 2.25, 2.50, 3.—.
1 „ 2 „ közönséges	„ 2.—, 2.35, 2.50, 3.—.
1 „ 2 „ finomabb	„ 3.25, 3.50, 3.75, 4.—.
1 „ párbaj-pisztoly	„ 3.—, 3.50, 4.—, 4.50.

Van szerencsénk egyszersmind az érd. vadász közönségnek jól berendezett **töltény és lőszer-raktárunkat** becses figyelmébe ajánlani, melyekről kívánatra bérmentve külön árjegyzékkel szolgálunk.

Teljes tisztelettel

Zubek és Bátor.